

La llengua catalana, present per primera vegada a l'hemicicle de l'ONU

El dia que Andorra va fer-se estat

Després del 28 de juliol de 1993, quan Òscar Ribas va pronunciar el seu discurs d'ingrés a l'ONU, la presència internacional del català –i la nova imatge d'Andorra– assolía un relleu que pocs podien imaginar-se.

Lhissament d'una bandera i un discurs protocol·lari. El cerimonial senzill d'"un acte simbòlic", deja Oscar Ribas en una recent entrevista a EL TEMPS. En català perquè, òbviament, aquesta és la llengua oficial d'Andorra. Això era tot el que s'havia de fer a l'ONU. No calia capficar-s'hi més. Tot i així, dos dies abans d'aquest dimecres nord-americà, el cap del govern andorrà ja havia informat alguns periodistes que, en el seu discurs, parlaria explícitament de la unitat cultural i lingüística, la dels Països Catalans, de la qual Andorra també forma part. Per remarcar el simbolisme excepcional d'aquest esdeveniment polític, TV3 potenciava la informació andorrana amb un programa especial titulat "El català a l'ONU" que ressaltava tots els aspectes –el directe, les vivències de la població, les reaccions, els convidats a estudi– d'una cerimònia que no va tenir, en la resta de televisions, públiques ni privades, cap relleu especial. Aquesta ha estat, gràcies a les càmeres de TV3, la conseqüència política més important. Ressaltar, en tota la seva potència, la consecució d'un estat propi. I més. Finalment, a l'ONU, Òscar Ribas, la representació última del poder executiu, demostrava als seus conciutadans i a la comunitat internacional que el gest d'ingressar a l'ONU, criticat des de certs sectors andorrans, situava el procés de transició política d'aquest país en un punt d'inflexió definitiu: Andorra ja no pot fer marxa enrere. L'estat andorrà és, des del 28 de juliol, una realitat assumida per la resta d'estats del món. I, per tant, ho és també la llengua catalana. Orgull estatal dels andorrans i satisfacció cultural dels catalans. Aquests són els elements que resten després d'una intensa jornada americana...

UNA JORNADA PARTICULAR.

A les 9.45 del matí un automòbil de

l'ONU recollia, davant el seu hotel, els membres de la delegació andorrana que havien de participar en l'Assemblea General de les Nacions Unides. Hi havia Oscar Ribas, cap de govern, Antoni Armengol, ministre de Relacions Exteriors, Jordi Cinca, secretari portaveu del govern, i Eulàlia Ortadó, una funcionària de l'executiu, encarregada de tasques de traducció. En poca estona, el cotxe els deixava a la primera avinguda de Manhattan, davant les portes d'aquella insitució que cap andorrà no creia, pocs anys abans, que hauria trepitjat com a delegat oficial d'un estat sobirà. Després del primer impacte, els funcionaris de l'ONU van introduir l'equip governamental en una sala especial per a esperar l'inici de la sessió. Els retards, habituals en totes les sessions plenàries de l'ONU, van provocar una espera de tres quarts, però no hi havia pressa. Excepte, potser, per als tècnics de Televisió de Catalunya que sabien, des de Sant Joan Despí, que la connexió no arribava.

A les 10.45, sempre d'hora local, la comitiva andorrana s'asseia, finalment, a l'hemicicle. Però, de moment, en les tribunes de convidats, en què es van afegir altres representants de l'extensa comitiva andorrana, entre els quals destacava Ramon Canut, hotelier i polític, membre de l'UCPA d'Escaldes-Engordany, el primer partit polític andorrà que va defensar, a principi dels 80, la via constitucional. Canut no es va estar de recordar allò que després repetí, amb altres paraules, Oscar Ribas: "Hem lluitat des de fa més de trenta anys per arribar a un dia com avui, en què l'assoliment d'una constitució ha fet possible que Andorra pugui entrar a les Nacions Unides". Les grans paraules eren a punt de convertir-se en gest.

Eren les 10.55 hora de Nova York (16.55, hora andorrana) quan Narcisa L. Escaler, presidenta de torn de l'Assem-

blea, posava a votació la resolució A-47 L-63, que, per aclamació de tots els participants, convertia Andorra en el membre 184è de les Nacions Unides. La votació, d'altra banda, és una part inevitable dels mecanismes igualadors de l'ONU, on els estats entren sempre per aclamació. Després, és clar, de l'informe preceptiu –lògicament favorable– del Consell de Seguretat en què Andorra va tenir el suport explícit de França i Espanya, que van declinar l'oferta de "presentar" Andorra a l'Assemblea, considerant que ja havien complert les funcions de padrinatge al Consell de Seguretat. Així, doncs, un cop enllestit el primer tràmit, quedava el segon. El cap de protocol de l'ONU, Aly Timour conduïa els membres de la delegació andorrana: Ribas, Armengol, Cinca i Ortadó, al seient corresponent de l'assemblea, entre Algèria i Angola, tot i que, de moment, aquest co-principat parlamentari no tindrà delegació permanent a la seu central de Nova York.

Just després, representants de cinc grups de països van encarregar-se de saludar, des de la tarima, aquest nou membre del selecte grup dels estats –excepte Bòsnia-Herzegovina– realment existents. Van prendre la paraula en aquesta missió protocol·lària els ambaixadors permanents d'Uganda, la República Democràtica Popular de Corea, Polònia, Xile i el Luxemburg, potser el país que millor entenia, dins aquella immensa marea d'estats, la transcendència de l'ingrés d'Andorra. A la fi, tancant les benvingudes, l'ambaixador permanent del govern nord-americà va deixar constància que la primera potència mundial, Estats Units, es felicitava per l'entrada del nou estat europeu.

LA FORÇA D'UN DISCURS

El seu nom va sonar a la megafonia i Òscar Ribas es va aixecar. Tenia, a l'altra

punta de l'Atlàntic, deu mil ciutadans que volien saber si els esforços esmerçats en la promoció internacional d'Andorra tenien sentit. El cap de govern va vèncer totes les suspicàcies perquè va saber construir un discurs (reproduït íntegrament en les pàgines següents) que fugia del buit formalista sense perdre, en cap cas, la forma que un estadista intel·ligent ha de donar a les seves oracions. En la veu tremolosa i continguda del cap de govern, vam sentir l'homenatge a una generació, la seva, que havia crescut en l'estat andorrà, la reflexió de fons sobre els ministats que va significar, prenent Aristòtil de model, una assenyada defensa d'aquells estats en què tothom es coneix, que contribueixen a trencar el "gegantisme polític" i saben cultivar una política de bon veïnatge i de cooperació. *Small is beautiful*, i Oscar Ribas va comparar la vall del Valira amb les valls del Ganges o del Nil perquè, en una escala més reduïda, a redós del riu Valira, s'havia gestat una història pròpia i una identitat nacional que, en una prodigiosa fita oratòria, Oscar Ribas va lligar amb les arrels d'una terra que trencava les barres del Pirineu i d'una llengua que es

Oscar Ribas va saber construir un discurs que fugia del buit formalista sense perdre la forma que un estadista intel·ligent ha de donar als seus discursos.

C. PUÉRTOLAS

parlava des de Salses a Guardamar i des de Fraga fins a Maó. A Nova York, lluny de la seva gent, Oscar Ribas va defensar els lligams culturals de tots els Països Catalans, en tots els extrems i en tots els grans escriptors: Ramon Llull, Ausiàs Marc i Salvador Espriu. Seguint el dei-

xant de Pau Casals, que havia expressat, en anglès, la identitat catalana davant el món sencer, el cap de govern d'Andorra assumia el llegat cultural i la vitalitat lingüística que comparteixen tots els països de parla catalana.

Unes paraules, doncs, que no van passar desapercebudes i que expliquen, només en part, la indiferència absoluta, o l'encobriment vergonyós, d'una gran part de la premsa espanyola. Travant conceptes compartits, exposant línies de futur com la decidida aposta europeïsta de la nova Andorra –que no implica pas l'ingrés a la Comunitat Europea, però sí un apropament molt profund–, reflexionant sobre les virtuts de l'estat, aquest polític de Sant Julià de Lòria demostrava allò que molts s'havien entestat a negar: la nova Andorra sap el que vol i Oscar Ribas n'ha fet la síntesi. Rigor expositiu, memòria històrica i lleialtat lingüística. Un gest sencer.

A les dotze del migdia, les sis entre nosaltres, circumspectes i emocionats, els membres de la delegació andorrana observaven l'hissament de la bandera nacional a l'entrada de l'edifici. La quarta bandera, i la més gran, perquè la burocràcia de l'ONU no va explicar-los les dimensions exactes de l'enseny nacional Entre metres, peus, i altres confusions numèriques, la bandera d'Andorra voleïa, de moment, com la bandera més imponent del pavelló de l'ONU. Andorra ja era, del tot, estat.

Andorra, la quarta

En Joan Nogués, corresponsal de TV3, no es va estar de dir, molt murri, que la bandera d'Andorra ocuparia el quart lloc en la fila de símbols nacionals de l'ONU, i en canvi, remarcava, la bandera de Espanya (Spain) ocupava un dels darrers. Només era un apunt per a demostrar que en coses del protocol els últims a arribar solen ser els primers.

La transmissió en directe de TV3 del que en van titular "Cerimònia d'ingrés d'Andorra a l'ONU" ha proporcionat la justa pompa i sincera emoció a aquest acte que havia de ser protocol·lari i que ha acabat essent transcendència pura. Sense la presència de les càmeres i sense la campanya publicitària de TV3 donant-li el caràcter de transmissió estel·lar, probablement l'acte hauria quedat relegat a l'anècdota. Però aquest cop TV3 ha estat desperta i il·luminada. Per al català, tot un regal. Així sí que ha estat canya a l'estiu.

La sornegueria de Joan Nogués ("Si han esperat tants anys poden esperar cinquanta minuts més de retard. (...) Ocupen un bon lloc a la sala, just al centre") no en va pas ser l'única mostra de la transmissió. El co-príncep Martí Alanís vestit

amb gorra pagesa va donar prova, un cop més, de ser un bisbe peculiar i contudent. Jordi Pujol es va felicitar pel bé d'Andorra i sobretot pel català i quan va posar-se a parlar de moment històric i de país independent –ni França ni Espanya– un hauria pagat el que fos per saber què era el que en aquell moment pensava. I sentia.

El discurs potent d'Oscar Ribas va deixar per unes hores petit, petit, en Jordi Pujol. Unitat de la llengua, arrels catalanes, reivindicació clara, transparent, tranquil·la, sense embuts. Tot normal, tot oficial: uns minuts que situen Ribas en l'àlbum dels millors records.

Un dia molt important "i no només per als andorrans" –rematava l'inspirat Joan Nogués–. Un dia en què et ve al cap aquell "Vull ser andorrà" que Quim Monzó va engaltar en un celebrat article del passat recent. I en què el principi de realitat també va fer acte de presència quan els dos primers anuncis emesos enmig de la transmissió van ser en castellà. I és que a l'Andorra del sud la cosa encara és magra.

Jordi Balló

Oriol Malló

Amb informacions d'Ignasi Planell